

Asia: VN/14302/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta uudeksi ilmastolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esityksestä

Ilmastolain ohjausvaikutusta tarvitaan, jotta Suomi tosiasiallisesti saavuttaa hiilineutraaliuus tavoitteen vuonna 2035. Laki edellyttää hallinnonaloittain ja kaikilla päätöksenteon tasoilla tehtäviä ilmastonmuutoksen hillintä- ja sopeutumissuunnitelmia, joita on laadittava etupainotteisesti. Ilmastovaikutusten ennakoarviointi tulee kytkeä kiinteäksi osaksi kaikkea päätöksentekoa. Ennakointi on aina arviota tulevasta, joten suunnitelmien ajantasaisuus tulee tarkastaa säännöllisin väliajoin.

Hiilineutraaliustavoite ja päästövähennystavoitteet (2 §)

Suomessa on merkittävää teknologista ja innovatiivista osaamista, sekä laadukas koulutusjärjestelmä, jolla tuotetaan avainteknologiaa ja asiantuntemusta moniulotteisen globaalin haasteen ratkaisemiseksi. Suomen osaaminen tulee valjastaa globaaliksi vientituotteeksi, jolla on kysyntää niin yritys- ja elinkeinopuolella, kuin kehitys yhteistyökumppanuushankkeissakin.

Valtion viranomaisen ja kunnallisen viranomaisen edistämisvelvoite (5 §)

Valtiolla, kunnilla ja maakunnilla on merkittävä rooli ilmastoystävällisten yhteiskunnan rakentajina ja suunnannäyttäjinä. Lakiperustainen ilmastotekojen edistämisvelvoite velvoittaa viranomaiset ilmastotekoihin. Uuden lakisääteisen tehtävän hoitamiseen on varattava aikaa ja resursseja. Ilmastotyö on kytkettävä eri hallinnon tasoilla vahvasti osaksi strategia- ja toimintasuunnitelmia. Suunnitelmien on oltava pitkäjänteisiä ja kestävä yli hallituskausien. Suurten toimijoiden tulee kiinnittää erityistä huomiota omiin hankinta- ja tuotantoketjuihinsa merkittävien päästölähteiden tunnistamiseksi.

Kaikkien ilmastotoimien on perustuttava tutkittuun tietoon ja näyttöön, jotta niiden oikeutus on perusteltavissa. Aihe on vahvan tunnelatautunut, jonka lähestyminen vaatii määrätietoista ja faktapohjaista selkeää viestintää hyväksynnän saavuttamiseksi. Konsensuspohjaisella päätöksenteolla asioita saadaan tosiasiallisesti edistettyä pitkäjänteisesti. Ilmastokysymyksiä olisi kannattavaa tarkastella kolmikantaisesti työmarkkinajärjestöjen kanssa vuoropuhelussa.

Kolmikantaisella toimintamallilla on todistetusti saatu edistettyä yhteiskunnallisia asioita pitkäjänteisesti yhteistoiminnassa eteenpäin.

Suunnittelujärjestelmä, erityisesti uusi maankäyttösektorin suunnitelma (7–13 §)

-

Ilmastopolitiikan seuranta ja ilmastovuosikertomus (15–18 §)

-

Saamelaiskulttuurin edistäminen, saamelainen ilmastoneuvosto (mm. 14 §, 21 §)

-

Suomen ilmastopaneeli (20 §)

Suomen ilmastopaneeli on riippumaton asiantuntijaelin, jossa tulisi olla edustus kaikilta eri tieteenaloilta. Tehy korostaa, että tässä paneelissa tulee olla edustus myös preventiivisen hoitotieteen ja terveystieteiden parista. Nämä tieteenalat ovat asiantuntijoita väestön terveyteen liittyvissä kysymyksissä ja tarkastelevat ilmiötä holistisena kokonaisuutena. Myös sosiaalitieteiden asiantuntijuus yhteiskunnallisista muutoksista ja muutosten vaikutuksista ihmisten arkitodellisuuteen tulee olla kiinteä osa tämän paneelin työskentelyä.

Muutoksenhaku (22 §)

-

Esityksen vaikutukset

Pääsääntöisesti ilmastonmuutoksen hillintää tavoittelevat toimet edistävät välillisesti myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteita. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus on tärkeä osa kokonaisuutta. Ihmisille ei saa ilmastovaatimuksilla aiheuttaa kohtuuttomia taloudellisia tai sosiaalisia loukkuja. Kompensaatio- ja tukijärjestelmiä tulee kehittää ympäristöystävällisten tekojen ja valintojen mahdollistamiseksi. Raha ja sen säästäminen on tutkitusti monelle vahva motivaattori ilmastotekojen taustalla.

Muita huomioita

Ilmastolaissa on ilahduttava osallistamisen ja yhdessä tekemisen henki. Osallistumisoikeuksia ja heikommassa asemassa olevien vaikutusmahdollisuuksia vahvistetaan järjestelmällisesti. Sukupolvivastuu ja Saamelaisten aseman parantaminen on vahvasti läsnä. Tämän päivän päätökset ovat tulevien sukupolvien tulevaisuutta.

Nyt tehtävillä päätöksillä on suoria vaikutuksia ympäristöterveyteen ja sitä kautta luonnon monimuotoisuuteen ja eri eliöiden elinmahdollisuuksiin. Ilmaston lämpeneminen ja sään ääri-ilmiöt näkyvät yhä enenevässä määrin myös Suomessa. Uudenlaisen ilmiön äärellä toimiminen asettaa mm. sote-sektorille uudenlaisia osaamistarpeita, jotka tulee huomioida osana koulutusta ja työelämää. Mahdollisen ilmastopakolaisuuden mukanaan tuomiin haasteisiin on varauduttava ennalta, varmistettava huoltovarmuuden toimiminen ja tarjottava lisäkoulutusta uudenlaisten asiakysymysten parissa toimimiseen.

Lindgren Anne
Tehy ry - Terveyspoliittinen asiantuntija Anne Lindgren, Tehyn
yhteiskuntasuhteet ja kehittäminen toimiala